

หอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand

ชวน “อ่าน” ชวน “คิด”

พินิจวรรณกรรมร่วมสมัย

ศาสตราจารย์ ดร. ธีรฤทัย สัจจพันธุ์

ชวน “อ่าน” ชวน “คิด” พิจารณากรรมร่วมสมัย

ศาสตราจารย์ ดร. รื่นฤทัย สัจจพันธุ์

มนุษย์สร้างคำพูดขึ้นมา ชีตเขียนถ้อยคำลงบนแผ่นดินเหนียว ผืนหนัง ไม้ไผ่ และกระดองเต่า

การค้นพบกระดาษและการพิมพ์ ทำให้หนังสือมีรูปลักษณะที่พกพาได้สะดวก และเผยแพร่ไปในวงกว้างอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ การพิมพ์ช่วยสถาปนาภาษาของแต่ละชาติให้มั่นคง ช่วยให้ภาษาของสามัญชนแพร่หลาย ทำให้คนอ่านออกเขียนได้เพิ่มสูงขึ้น และขยายวงกว้างออกไปนอกวงผู้นำและนักบวช

และแท้จริงแล้ว การพิมพ์หนังสือคือการเปลี่ยนแปลงอย่างถึงรากถึงโคนทั้งทางความคิดและสังคม

สภามติ

ลำดับที่ ๑๑๑๒

ชวน “อ่าน” ชวน “คิด” พินิจวรรณกรรมร่วมสมัย
ศาสตราจารย์ ดร. รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ : ผู้เขียน
พิมพ์ครั้งแรก : กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

ราคา ๒๙๕ บาท

พิมพ์โฆษณาครั้งนี้ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ตามกฎหมายแล้ว

© สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๕๘

ไม่อนุญาตให้สแกนหนังสือ หรือคัดลอกเนื้อหาส่วนหนึ่งส่วนใดเพื่อสร้างฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสำนักพิมพ์และเจ้าของลิขสิทธิ์แล้วเท่านั้น

ข้อมูลทางบรรณานุกรมสำนักหอสมุดแห่งชาติ
รื่นฤทัย สัจจพันธุ์.

ชวน “อ่าน” ชวน “คิด” พินิจวรรณกรรมร่วมสมัย. – กรุงเทพฯ : สถาพรบุ๊คส์, ๒๕๕๔.

๑. วรรณกรรมไทย-ประวัติและวิจารณ์. I. ชื่อเรื่อง.

๘๙๕.๙๑๐๐๙

ISBN 978-616-00-2579-4

ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร : วสันต์ พร้อมมิตรญาติ
บรรณาธิการเล่ม : วีรวรรณ ภิญญรัตน์ พิสูจน์อักษร : กันตกร ธีระบุญ เทียนพิชชา จัตรวิสัย
ออกแบบปก/จัดรูปเล่ม : เอกอนันต์ ศิริเลิศฤทัย
พิมพ์ที่ : บริษัท วิ.พรินท์ (๑๙๙๑) จำกัด

เจ้าของ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : บริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด

กรรมการผู้จัดการ/บรรณาธิการบริหาร : วรพันธ์ โลกิตสถาพร

รองกรรมการผู้จัดการ : สุภักชญา โลกิตสถาพร

รองบรรณาธิการบริหาร/ผู้จัดการฝ่ายผลิตและศิลปกรรม : ธัญภาภรณ์ พองไชย์
ผู้จัดการฝ่ายขาย : กิ่งแก้ว ลิกษะไชย ผู้จัดการฝ่ายสื่อสารองค์กรและกิจกรรม : นฤเบศ สมฤทธิ์
ผู้จัดการฝ่ายลิขสิทธิ์ต่างประเทศ : เจตยา โลกิตสถาพร
หัวหน้าหน่วยประชาสัมพันธ์ : อาริษา ศิริบุญ

คณะที่ปรึกษา

ที่ปรึกษาด้านบรรณาธิการ : รศ. ประพนธ์ เรืองณรงค์ รศ. ดร. พุทธกาล รัชช
ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย : ธนกร กองเพ็ง

จัดจำหน่ายทั่วประเทศโดย บริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด

๑๘ ซอยลาดปลาเค้า ๖๓ ถนนลาดปลาเค้า แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๙๔๐ ๓๘๕๕-๖ โทรสาร ๐ ๒๙๔๐ ๓๘๗๐

กองบรรณาธิการ : spbbbooks@hotmail.com

กองบรรณาธิการจัดสรรต้นฉบับ : satapornbooks.editor@gmail.com

ฝ่ายสำนักงาน : info@satapornbooks.com

www.satapornbooks.com

หากท่านผู้อ่านพบหนังสือไม่ได้มาตรฐาน เช่น หน้ากระดาษสลับกัน หน้าขาดหาย การเข้าเล่มไม่สมบูรณ์
สำนักพิมพ์ยินดีรับผิดชอบเปลี่ยนหนังสือใหม่ให้ท่าน โปรดติดต่อและส่งหนังสือคืนพร้อมระบุรายละเอียดการชำรุด
ไปตามที่อยู่ด้านบน หรือ โทร. ๐ ๒๙๔๐ ๓๘๕๕-๖ ต่อ ๒๑, ๕๔, ๕๖

สำนักพิมพ์เป็นสมาชิกสมาคม
ผู้จัดพิมพ์และสำนักพิมพ์หนังสือ
แห่งประเทศไทย

คำนำสำนักพิมพ์

มักมีการกล่าวถึงผลสำรวจว่าคนไทยอ่านหนังสือน้อยลงอยู่บ่อยครั้ง บางแหล่งข้อมูลอ้างว่าปัจจุบันนี้แต่ละคนอ่านหนังสือไม่ถึง ๑๐ บรรทัดแล้วในปีหนึ่งๆ ซึ่งนอกจากปัญหาเรื่องไม่มีเวลาหรือหันไปเสพสื่อชนิดอื่นแล้ว การไม่รู้ว่าจะเลือกอ่านอะไรดีในท่ามกลางข้อมูลมหาศาล ก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งเช่นกันที่ทำให้ผู้คนไม่ค่อยอ่านหนังสือ

หนังสือ *ชวน “อ่าน” ชวน “คิด” พินิจวรรณกรรมร่วมสมัย* โดย ศาสตราจารย์ ดร. รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ ในมือผู้อ่านเล่มนี้ได้รวบรวมบทวิจารณ์วรรณกรรม ๕๒ บท ที่เขียนออกมาในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙

หนังสือที่เลือกมาวิจารณ์นั้นมีทั้งประเภทสารคดีและบันเทิงคดี เนื้อหาและความน่าสนใจของแต่ละเรื่องแตกต่างกันออกไป บางเรื่องผู้เขียนวิจารณ์ถึงคุณค่าทางวรรณศิลป์ วิธีการเล่าเรื่อง การเรียงลำดับเหตุการณ์ การคัดสรรแต่ละคำมาประกอบเรียงเป็นเรื่องราว การใช้คำเสียง ลีลา ในการถ่ายทอดเรื่องราวที่โดดเด่น บางเรื่องผู้เขียนมุ่งขบเน้นที่ตัวเนื้อหาสาระ เช่น เรื่องที่สะท้อนสภาพสังคมในช่วงเวลาต่างๆ

เรียกได้ว่า หนังสือ *ชวน “อ่าน” ชวน “คิด” พินิจวรรณกรรม
ร่วมสมัย* เล่มนี้ จะเป็นทั้งส่วนต่อของการอ่านวรรณกรรมที่ทำให้
ผู้อ่านได้ “คิด” พิจารณาเรื่องนั้นๆ อย่างลึกซึ้งขึ้น ในทางกลับกันก็
เป็นประตูบานแรกที่ชักชวนผู้สนใจให้ได้เริ่ม “อ่าน” หนังสือเล่มต่างๆ
ตรงตามชื่อหนังสือนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม อ่านหนังสือหลากหลายเล่มหรือไม่ การอ่าน
นั้นไม่ได้จบลงแค่เพียงพลิกแผ่นกระดาษหน้าสุดท้าย การตรึงตรอง
คิด พินิจวิเคราะห์ ของผู้อ่านต่างหากที่ทำให้การอ่านหนังสือมีคุณค่า ขอ
เชิญผู้อ่าน “อ่าน” และ “คิด” ไปพร้อมกันได้แล้วบัดนี้

สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์

คำนำผู้เขียน

หนังสือ *ชวน “อ่าน” ชวน “คิด” พินิจวรรณกรรมร่วมสมัย* เป็นหนังสือเล่มที่ ๔ ในชุดวิจารณ์วรรณกรรมร่วมสมัยของดิฉัน หนังสือ ๓ เล่มแรก คือ *อ่านอย่างมีเชิงชั้น วิจารณ์อย่างมีเชิงศิลป์* สำนักพิมพ์ดอกหญ้าจัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ *อ่านอย่างพินิจสาร วิจารณ์อย่างพิเคราะห์* สำนักพิมพ์เพื่อนดีจัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ และ *อ่าน “ได้” อ่าน “เป็น” วิพากษ์ระหว่างบรรทัด วรรณกรรมร่วมสมัย* สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์จัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๖

บทวิจารณ์จำนวน ๕๒ บทที่รวมเล่มเป็นหนังสือ *ชวน “อ่าน” ชวน “คิด” พินิจวรรณกรรมร่วมสมัย* ส่วนใหญ่แล้วเป็นบทวิจารณ์ที่เขียนลงในคอลัมน์ “เชิญมาวิจารณ์” ของนิตยสาร *All* รายเดือน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๖ จนถึงต้นปี พ.ศ. ๒๕๕๙ รวม ๓ ปีกว่า มีบางบทเคยพิมพ์ลงในนิตยสารอื่น หนังสือที่นำมาวิจารณ์มีทั้งสารคดีและบันเทิงคดี หลายเล่มเป็นหนังสือที่ได้รับรางวัลรับรองคุณภาพมาแล้ว การเขียนบทวิจารณ์ของดิฉันมีจุดมุ่งหมายที่จะกระตุ้นให้ผู้อ่านทั่วไปสนใจหนังสือที่นำมาวิจารณ์จนอยากหาหนังสือนั้นมาอ่าน และในขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นจุดเด่นของหนังสือและนัยความหมายที่ผู้เขียนต้องการ

สื่อถึงผู้อ่าน จึงหวังว่าบทวิจารณ์เหล่านี้จะมีประโยชน์ต่อนักอ่านในการ “ชวนอ่าน” และ “ชวนคิด” ตามไปกับผู้วิจารณ์ ซึ่งอาจจะ “คิดต่อ” หรือ “คิดต่าง” ก็ถือว่าเป็นความสำเร็จทั้งของวรรณกรรมเล่มนั้นและของนักวิจารณ์ด้วย

การวิจารณ์และงานศิลปะเป็นศาสตร์และศิลป์ที่เกี่ยวข้องกันและพึ่งพิงกันและกัน การวิจารณ์ไม่อาจดำรงอยู่ลอยๆ โดยไม่มีศิลปะเป็นเนื้อหา ขณะเดียวกันศิลปะก็ไม่อาจพัฒนาหรือแพร่ขยายหากขาดนักวิจารณ์ ซึ่งมีบทบาทเป็น “กระบอก” ส่งสะท้อนกระบวนการสร้างสรรค์ของศิลปิน และตีความหมายสารที่ศิลปินต้องการนำเสนอด้วยแง่มุมความคิดหลากหลายมิติ พร้อมทั้งเป็น “ตัวกลาง” ในการสื่อสารความหมายไปสู่ผู้รับ ในลักษณะชวนให้คิด เชิญให้พินิจนัย นอกจากเสพรับความสนุกบันเทิงอารมณ์

วรรณกรรมทั้งบันเทิงคดีและสารคดี ล้วนเป็นเรื่องของมนุษย์ และสังคมที่มนุษย์ดำรงอยู่ นักเขียนนำเสนอให้เราเห็น “โลกภายใน” และ “โลกภายนอก” ของตัวละคร รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างสองโลกนี้ การอ่านวรรณกรรมจึงชวนให้คิดถึงชีวิตและสังคมรอบตัว นอกจากนี้ การเขียนวรรณกรรมเป็นการสร้างสรรค์เรื่องเล่าประเภทหนึ่ง นอกจากเนื้อหาที่ต้องการเล่าและจุดมุ่งหมายของผู้เขียนแล้ว กระบวนวิธีในการเล่าก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจไม่แพ้กัน เห็นได้ว่านักเขียนพัฒนาวิธีการเล่าเรื่องให้เหมาะสมกับเรื่องที่เล่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเขียนรุ่นใหม่ที่สรรหาวิธีเล่าเรื่องและมุมมองความคิดในแง่มุมต่างๆ ที่ผู้อ่านต้องพยายามถอดรหัสทางวรรณกรรมเหล่านั้นให้ได้

จึงจะเข้าถึงเนื้อใน นับเป็นความหฤหรรษ์ทางปัญญาและอารมณ์
ไปพร้อมกัน และเป็นการยืนยันทฤษฎีที่ว่าด้วยปฏิกิริยาของผู้รับ
(Theory of Reader-Response) นั่นคือ ให้ความสำคัญแก่ผู้อ่าน
ในการตีความตัวบทตามประสบการณ์และมุมมองของตน ดังนั้น
บทวิจารณ์ในหนังสือ *ชวน “อ่าน” ชวน “คิด” พินิจวรรณกรรมร่วมสมัย*
จึงเป็น เพียงทัศนะวิจารณ์หนึ่งที่เชิญชวนให้ผู้อ่านคิดวิเคราะห์ใน
มุมอื่นต่อไป

ดิฉันขอขอบคุณนักเขียนผู้สร้างสรรค์ผลงานวรรณศิลป์อย่าง
ไม่ขาดสาย ขอขอบคุณสำนักพิมพ์ต่างๆ ที่ลงทุนผลิตหนังสือหลากหลาย
ให้ฉันอ่านได้รับความบันเทิงและกระตุ้นพลังความคิด ขอขอบคุณ
นิตยสารต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิตยสาร *ALL* ที่ให้พื้นที่แก่ดิฉันใน
การเผยแพร่ทัศนะวิจารณ์ต่อวรรณกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาเกือบ
๑๐ ปีแล้ว และที่สำคัญอย่างยิ่ง ขอขอบคุณบริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด
ที่จัดพิมพ์บทวิจารณ์เป็นเล่มเพื่อประโยชน์ในแวดวงวิชาการและวง
วรรณกรรมต่อไป

ศาสตราจารย์ ดร. รื่นฤทัย สัจจพันธุ์

๑๓ มีนาคม ๒๕๕๙

สารบัญ

๑.	<i>I am Malala</i>	๑๒
	การต่อสู้เพื่อสิทธิของผู้หญิงในสังคมชายเป็นใหญ่	
๒.	<i>เก้าอี้ว่าง</i>	๒๐
	ทุกคนมีตัวจริงภายใต้หน้ากาก	
๓.	<i>ของฝาก</i>	๒๘
	เรื่องสั้นสะท้อนชีวิตรันทตในสังคมไทย	
๔.	<i>ข้ามสมุทร</i>	๓๖
	ข้ามเวลาย้อนอดีตสู่ประวัติศาสตร์ แห่งการช่วงชิงอำนาจในสยาม	
๕.	<i>เขตราน้ำว่าหมอกฆ่าคน</i>	๔๔
	วิกฤตจริยธรรมระหว่างหมอกกับคนไข้	
๖.	<i>คง/กระ/พัน/ชา/ตรี</i>	๕๒
	โศกนาฏกรรมชีวิตของคนเล็กๆ	
๗.	<i>จะขอรับผิดชอบทั้งหมดแต่เพียงผู้เดียว</i>	๖๐
	วิสัยทัศน์ผู้นำที่หายากยิ่ง	
๘.	<i>จับต้นมาชนปลาย</i>	๖๘
	แม้ต้นชีวิตจะยุ่งเหยิง แต่หากมีหลักคิด ก็เปลี่ยนปลายชีวิตให้ราบรื่นได้	
๙.	จาก <i>ฟ้าบ่กั้น</i> ถึง <i>เพชรพระอุมา</i>	๗๖
๑๐.	<i>ฉันจะไม่ปล่อยมือเธอ</i>	๘๔
	รวมเรื่องสั้นต่อต้านการทุจริต	
๑๑.	<i>ช่างสำราญ</i>	๙๒
	เรื่องราวของสังคมไทยที่ไม่แล้งน้ำใจ และความเอื้ออาทร	
๑๒.	ของเล่นมีชีวิตใน <i>เด็กชายผู้ไม่ยอมเปิดหน้าต่าง</i>	๑๐๔
๑๓.	<i>ตลอดกาลนั้นนานแค่ไหน</i>	๑๑๐
	ทุกสิ่งเปลี่ยนแปลงได้ เว้นไว้แต่คุณธรรมความดี	

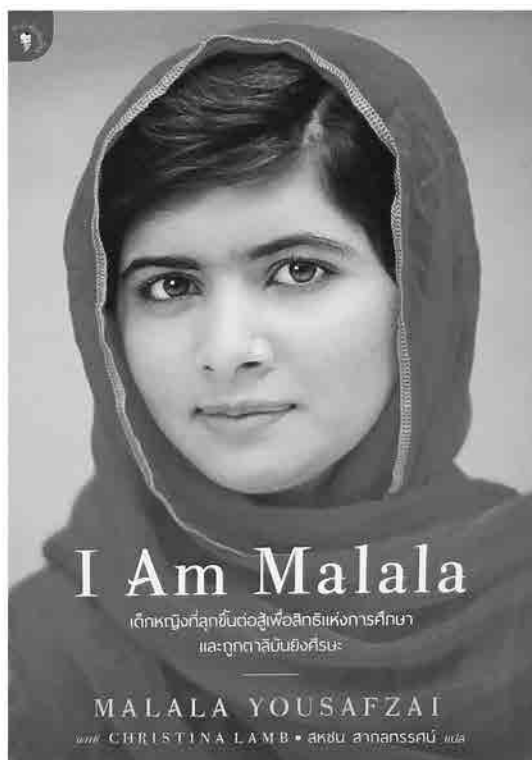
๑๔. **ใต้เงาแห่งสายลม** ๑๑๘
หากมีคนอ่านแม้เพียงคนเดียว หนังสือนั้นก็ยังมีชีวิตอยู่
๑๕. **นางพญาฮองไทเฮา** ๑๒๖
พระราชินีหลังม่านไม้ไผ่
๑๖. **นารีนครา** ๑๓๒
ใจหญิงแท้จริงแกร่งดังเหล็กกล้า
๑๗. **น้ำเงินแท้** ๑๔๐
ชะตากรรมของมนุษย์อันเป็นผลพวงจากการเมือง
๑๘. **ในเงื้อมฟ้าอันไพศาล** ๑๔๘
เผชิญหน้ากับความตายอย่างเข้าใจและมีสติ
๑๙. **ประเทศผีสิง** ๑๕๔
ประเทศที่มีคนชั่วมากกว่าผี
๒๐. **ผีเสื้อที่บินข้ามบึง** ๑๖๔
เมื่อผีเสื้อปีกบางโบยบินข้ามทะเลอารมณ์ของตนเอง
๒๑. **ฝากใจไว้ที่นี่** ๑๗๒
ศาสตร์และศิลป์แห่งการไขปัญหาชีวิต
๒๒. **พลั่วไปในพรายเวลา** ๑๘๐
ทำตามปรารถนาให้สุดหัวใจ
๒๓. **เพลิงบุญ** ๑๘๘
ชีวิตของหญิงผู้แทบมอดไหม้ด้วยคุณความดี
๒๔. **มหรสพยังไม่ลาโรง** ๑๙๘
เพราะไม่อาจย้อนอดีตคืนกลับมา
และกาลเวลายังคงดำเนินไป
๒๕. **ม้าบินของ มาเรีย ปินโต** ๒๐๕
เรื่องสั้นสะท้อนสังคมอาเซียน
๒๖. **มายาคติแห่งชีวิตของ ไส้เดือนตาบอดในเขาวงกต** ๒๑๒
๒๗. **แมงโก** ๒๒๐
สปิริตหนึ่งของมนุษย์ ว่าด้วยเล่ห์เหลี่ยมมกลโกง

๒๘. **โมงยามที่งามที่สุด** ๒๒๘
ขบวนเรื่องสั้นจากครอบครัวสวัสดิ์ศรี
๒๙. **รอยยิ้มและน้ำตาของหัวใจ** ๒๓๔
ความรักแท้บริสุทธิ์และความรักจอมปลอมอันฉาบฉวย
พระอัจฉริยภาพทางอักษรศาสตร์ของ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
๓๐. **รักเร่ เร่ร้างรัก** ๒๔๒
เรื่องราวของหญิงผู้เร่ร่อนรักไม่ร้างรา
๓๑. **ร้านน้ำชา** ๒๕๐
วิถีสังคมจีนที่เปลี่ยนแปลงสู่ความเสื่อมสลาย
๓๒. **ร้านหนังสือที่มีแต่नियाรัก** ๒๕๘
นวนิยายที่ประกอบด้วยวรรณกรรมหลากหลายเรื่อง
๓๓. **รูสนี้** ๒๖๖
ทางออกอยู่ที่ใด
๓๔. **เรื่องเล่าจากยอดภูเขาน้ำแข็ง** ๒๗๒
การปลดปล่อยตัวเองจากภาวะซึมเศร้า
๓๕. **ลับแลลายเมฆ** ๒๘๐
นวนิยายสะท้อนปัญหาการคุกคามทางเพศในสังคมไทย
๓๖. **ลูกนกจากคอน** ๒๙๐
ชีวิตบ้านปาริมห้วยในวรรณกรรมเยาวชนภาคใต้
๓๗. **โลกใบเล็กของซัลมาน** ๒๙๖
คนเล็กๆ ที่เลือกอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี
๓๘. **วันวาน ณ ปัจจุบัน** ๓๐๒
ทำความเข้าใจกับอัลไซเมอร์
๓๙. **วิมานเมฆา** ๓๑๒
ความฝันสร้างวิมานในอากาศของผู้หญิง
ในโลกวัตถุนิยม
๔๐. **แว่วเสียงรายา** ๓๑๘
อัตลักษณ์แห่งจินตนาการของพนมเทียน

๔๑. สนุกนี้ก : วรรณกรรมแตกกิ่ง	๓๒๖
งานทดลองสร้างสรรค์	
๔๒. สัญญารัก	๓๓๖
ความรักและคำมั่นสัญญาข้ามเวลาข้ามภพ	
๔๓. สัมปทานหัวใจ	๓๔๔
ชีวิตของหญิงผู้เป็นเหยื่อชายโหด	
๔๔. เลื้อยล่องวารี	๓๕๕
พลังเข้มแข็งของชุมชนในการรักษาป่า	
๔๕. หอนาฬิกาที่หาช่างซ่อมไม่ได้	๓๖๐
และเรื่องสั้นรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ปี ๒๕๕๗	
๔๖. หอมกลิ่นสุคนธา รำภกถึงสุวรรณนี้	๓๖๘
๔๗. หัวใจห้องที่ห้า	๓๗๖
บทกวีซีไรต์ที่โหยหาสันติภาพ	
๔๘. เหมืองแร่	๓๘๔
จากอดีตอันปวดร้าวสู่อนาคตอันสดใส ของอาชีพนักประพันธ์	
๔๙. อสรพิษ และเรื่องอื่นๆ	๓๙๒
อำนาจของภาษาและพลังเรื่องเล่าของวรรณกรรม รางวัลซีไรต์ พ.ศ. ๒๕๕๗	
๕๐. ออกไปข้างใน	๔๐๐
การค้นหาด้านในของชีวิต	
๕๑. อาม่าบนคอนโด	๔๐๘
การปะทะกันระหว่างโลกสมัยใหม่กับโลกสมัยเดิม	
๕๒. อุทยานหมอกสนธยา	๔๑๔
บาดแผลและปวดร้าวจากสงคราม	
บรรณานุกรม	๔๒๓
ประวัติผู้เขียน	๔๒๙

I am Malala

การต่อสู้เพื่อสิทธิของผู้หญิงในสังคมชายเป็นใหญ่

“ มาลาลาล่าถึงระบอบการสมที่แตกต่างกับ
ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในสังคมของเธอว่า
‘ฉันเป็นเด็กผู้หญิงที่เกิดมาในบ้านเมือง
ที่ยังปิด鎖องให้กับลูกชาย
ส่วนลูกสาวถูกเก็บซ่อนไว้หลังพ้าม่าน
หน้าที่ในชีวิตของพวกเขา
มีแต่ทำอาหารและคลอดลูก’ ”

หนังสือ *I am Malala* เขียนโดย มาลาลา ยูซัฟไซ (Malala Yousafzai) เด็กสาวชาวปากีสถาน ร่วมกับ คริสตินา แลมป์ (Christina Lamb) นักข่าวต่างประเทศชาวอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๖ แปลเป็นภาษาไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๗ โดย สหชน สากลทรรศน์ โดยใช้ชื่อตามฉบับภาษาอังกฤษ หนังสือเล่มนี้โด่งดังไปทั่วโลก นอกจากเนื้อหาในหนังสือที่น่าสนใจมากแล้ว เรื่องราวระทึกขวัญของผู้เขียนก็เรียกร้องความสนใจจากทั่วโลกไม่แพ้กัน เพราะมาลาลาอาจจะเป็นศัตรูอายุน้อยที่สุดของกลุ่มตาลิบัน มุสลิมหัวรุนแรง เธอจึงถูกหมายหัวตามสังหาร มีมือปืนยิงกระสุนใส่เธอในรถโรงเรียนขณะเดินทางกลับบ้านพร้อมเพื่อนๆ กระสุนเข้าเป้าตาทะลุออกทางไหล่ อาการสาหัส กระทั่งการพุด การมองเห็น และการยิ้ม เธอต้องผ่าตัดสมองและ

เส้นประสาทบนใบหน้า แต่ในที่สุดเธอรอดชีวิตด้วยความช่วยเหลือจากในชาติและนานาชาติ ประธานาธิบดีอาซีฟ ชาร์ดารี แห่งปากีสถาน ให้ความช่วยเหลือในการดูแลรักษา และอารักขาให้ความปลอดภัยแก่ชีวิตของเธออย่างเต็มที่ รวมทั้งรับผิดชอบค่ารักษาทั้งหมด รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้รับเอมิเรตส์และมกุฎราชกุมารโมฮัมหมัด บิน ซายิดห์ ทรงให้ใช้เครื่องบินส่วนตัวของค์พามาลาลาเดินทางไปรักษาตัวยังประเทศอังกฤษ คณะแพทย์โรงพยาบาลควินแอลิซาเบธ ในเบอร์มิงแฮม ประเทศอังกฤษ ทีมการรักษาพยาบาลสุดกำลังจนเธอปลอดภัย ไม่พิการ กลับคืนเป็นเด็กสาวแสนสวยดังเดิม

การสังหารเด็กผู้หญิงตัวเล็กๆ อย่างเหี้ยมโหดเป็นข่าวสะเทือนขวัญไปทั่วโลก โลกประณามกลุ่มตาลีบัน ขณะเดียวกันก็ปรบมือยกย่องเด็กผู้หญิงหัวใจแกร่งคนนี้ มาลาลาเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในปากีสถานและในโลกตะวันตกมาตั้งแต่เธออายุ ๑๑ ขวบ เธอให้สัมภาษณ์สื่อวิทยุบีบีซี ภาคภาษาอังกฤษ เขียนบันทึกลงเว็บไซต์บล็อกเผยแพร่ในเว็บไซต์ของบีบีซี ภาคภาษาอังกฤษ โดยใช้นามแฝงว่า “กูลมาโก” ซึ่งเป็นชื่อวีรสตรีในตำนานพื้นบ้านของชาวพัคตูน เป็นบันทึกเรื่องราวในชีวิตประจำวัน ประสมประเสียดกับการพูดถึงการยึดครองและการใช้อำนาจอันน่าสะพรึงกลัวของกลุ่มตาลีบัน มาลาลาให้สัมภาษณ์นักข่าวโทรทัศน์และวิทยุของปากีสถานและประเทศตะวันตกหลายแหล่ง มีสารคดีเรื่องการปิดโรงเรียนในหุบเขาสวัตลง ในนิตยสาร *ไทม์* และมาลาลายังเดินสายไปกับพ่อซึ่งเดินทางไปเป็นวิทยากรในที่สัมมนาต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาที่ชาวบ้านได้รับจากกลุ่มตาลีบันที่ใช้กฎหมายบีบบังคับอย่างเข้มงวดขึ้นทุกที เช่น ห้ามดู

โทรทัศน์และเสพความบันเทิงต่างๆ ห้ามผู้หญิงออกจากบ้านโดยไม่คลุมตัวด้วยบุรกาและไม่มีผู้ชายร่วมเดินทางไปด้วย ลงโทษผู้ไม่ทำตามข้อบังคับโดยการโบยตีกลางที่ชุมชน และต่อมารุนแรงขึ้นโดยสั่งห้ามเด็กผู้หญิงไปโรงเรียน จนถึงปิดโรงเรียนผู้หญิงล้วนหลายแห่ง และโรงเรียนถูกทำลาย มาลาลาและพ่อของเธอได้รับคำขู่หลายครั้งหลายหน

ตั้งแต่นั้นเป็นเพียงเด็กหญิง มาลาลาได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย เช่น รางวัลเยาวชนเพื่อสันติภาพแห่งชาติ (National Youth Peace Prize, 2011) รางวัลสิทธิมนุษยชนเพื่ออิสรภาพของผู้หญิงนานาชาติ (Simone de Beauvoir Prize, International Human Rights Prize for Women's Freedom, 2013) เธอได้ขึ้นหน้าปกนิตยสาร **ไทม์** ซึ่งคัดเลือกให้เธอเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลอันดับ ๒ แห่งปี ๒๐๑๒ รองจากประธานาธิบดีบารัค โอบามา ในวันเกิดอายุ ๑๖ ปี ค.ศ. ๒๐๑๓ หลังถูกยิงมาแล้วปีหนึ่ง เธอเดินทางไปกล่าวสุนทรพจน์บนเวทีสหประชาชาติที่นครนิวยอร์ก แก่ผู้ฟังที่เป็นบุคคลชั้นนำของโลก ๔๐๐ คน เธอกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“ผู้ก่อการร้ายคิดว่าพวกเขาจะสามารถเปลี่ยนแปลงความปรารถนามุ่งมั่นของฉันได้ พวกเขาไม่รู้เลยว่าในชีวิตฉันมีเพียงความอ่อนแอ ความหวาดกลัว และความสิ้นหวังเท่านั้น ที่เปลี่ยนแต่ความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว และพลังความกล้าหาญ ได้เกิดขึ้นมาแทน”

สหประชาชาติกำหนดให้วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ซึ่งตรงกับวันคล้ายวันเกิดอายุครบ ๑๖ ปี ของมาลาลา เป็น **“วันมาลาลา” (Malala Day)** หรือ **วันเพื่อการศึกษาของเด็กทั่วโลก** เธอได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ ใน ค.ศ. ๒๐๑๓ แต่พลาดไป แต่ใน ค.ศ. ๒๐๑๔ หรือ พ.ศ. ๒๕๕๗ มาลาลาได้รับรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ คู่กับนายไกลาส ลัตยาฮี นักการศึกษาชาวอินเดียนวัย ๖๐ ปี การที่มาลาลาได้รับรางวัลโนเบลน่าจะมาจากความหาญกล้าของเธอ และศรัทธาอันแรงกล้าที่ยึดมั่นในสันติสุขและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ทั้งๆ ที่เธอเป็นเพียงเด็กสาวผู้อ่อนเยาว์

สิ่งที่ทำให้มาลาลา เด็กสาวชาวพหุชนจากหมู่บ้านเล็กๆ ในหุบเขาตะวันตกกลายเป็นคนดังระดับโลก มาจากผลงานของเธอที่มุ่งมั่นต่อสู้เพื่อให้เด็กผู้หญิงมีสิทธิไปโรงเรียนและมีโอกาสได้รับการศึกษา เช่นเดียวกับเด็กผู้ชาย เรื่องเช่นนี้ไม่ใช่ปัญหาเลยในสังคมอารยะและเป็นประชาธิปไตย แต่ในประเทศมุสลิมที่มีความขัดแย้งรุนแรง และชุมชนที่ถูกยึดครองโดยกลุ่มตาลิบันที่มีความเชื่อแรงกล้าว่าหญิงและชายไม่ใช่มนุษย์ที่เท่าเทียมกัน รวมทั้งลักษณะสังคมดั้งเดิมแบบปิตาธิปไตย (Patriarchy) ที่ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นช้างเท้าหลังและเป็นพลเมืองชั้นสอง พ่อแม่ของมาลาลาก็เติบโตมาจากครอบครัวที่ถือว่าชายเป็นใหญ่ ดังที่มาลาลาเล่าว่า

“ในตอนเช้าเมื่อพ่อได้กินครีมหรือนม น้องสาวของพ่อจะได้ชาไม่ใส่นม ถ้ามีไข่ เด็กผู้ชายเท่านั้นที่จะได้กิน เมื่อมีการเชือดไก่มาทำมือเย็น เด็กผู้หญิงจะได้ส่วนปีกและคอ ขณะที่เนื้ออกแสนอร่อยจะมีแต่พ่อ พี่ชาย และปู่เท่านั้นที่ได้ลิ้มรส” (หน้า ๓๓๓)

และเมื่อตอนมัลลาลาเกิด

“คนในหมู่บ้านเห็นอกเห็นใจแม่ และไม่มีใครแสดงความ
ยินดีกับพ่อ” (หน้า ๑๙)

มัลลาลาเล่าถึงชะตากรรมที่แตกต่างกันระหว่างผู้หญิงและ
ผู้ชายในสังคมของเธอว่า

“ฉันเป็นเด็กผู้หญิงที่เกิดมาในบ้านเมืองที่ยิงปืนฉลองให้
กับลูกชาย ส่วนลูกสาวถูกเก็บซ่อนไว้หลังผ้า màn หน้าทีในชีวิต
ของพวกเขาแต่ทำอาหารและคลอดลูก” (หน้า ๑๙)

แต่มัลลาลาโชคดีที่มีพ่อแสนวิเศษ พ่อรักลูกผู้หญิงที่เป็น
ลูกคนแรกที่รอดชีวิตผู้นี้มาก พ่อตั้งชื่อให้เธอว่า “มัลลาลา” ตามชื่อ
“มัลลาลาไลแห่งไมวานต์” ผู้เป็นวีรสตรีแห่งอัฟกานิสถาน เพราะความตาย
ของเธอจุดประกายให้ชาวอัฟกันมีกำลังใจต่อสู้กับทหารอังกฤษ
วีรกรรมของมัลลาลาถูกนำมาขับขานเป็นบทเพลงที่พ่อของมัลลาลา
ชอบร้องให้เธอและเด็กคนอื่นๆ ฟัง เสียชีวิตใน พ่อของมัลลาลาเป็น
นักการศึกษา เขาก่อตั้งโรงเรียนเพื่อให้การศึกษาแก่เด็กๆ ผู้ยากจน
ในชุมชนของเขา และเพื่อให้ลูกสาวของตนและลูกสาวของคนอื่นมี
โอกาสได้รับการศึกษา ส่วนแม่ผู้อ่านหนังสือไม่ออกสนับสนุนพ่อ
อย่างเต็มที่ให้ตั้งโรงเรียน แต่กว่าโรงเรียนจะดำเนินงานได้สำเร็จ
สมประสงค์ ครอบครัวของมัลลาลาต้องย้ายบ้านหลายครั้ง ตั้งโรงเรียน

ใหม่หลายหน เพราะปัญหาทางเศรษฐกิจและความขัดแย้งทางความคิด ต่อมาต้องผจญกับกลุ่มตาลีบันและสงครามกวาดล้าง จนต้องอพยพออกจากบ้านเกิดของตนเอง

อุดมการณ์ของมาลาลาในเรื่องส่งเสริมการศึกษาโดยเฉพาะ แก่สตรีรับทอดมาจากอุดมการณ์ของพ่อของเธอ เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้จบลง เรากล่าวได้ว่ามาลาลาเป็น “ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น” ความสำเร็จของมาลาลาย่อมเป็นความสำเร็จของเสียสละอดทนไปด้วย มาลาลาเดินตามรอยเท้าพ่อที่มุ่งมั่นต่อสู้เพื่อสันติภาพและเสรีภาพ *I am Malala* หรือ *ฉันคือมาลาลา* ซึ่งเป็นชื่อหนังสือ เป็นคำกล่าวที่บอกว่าเธอเป็นใคร มีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และความหวังอย่างไร ซึ่งเธอเล่าไว้อย่างละเอียดในหนังสือเล่มนี้ สอดรัดพันไปกับเรื่องราวของประวัติศาสตร์ชุมชน และเหตุการณ์บ้านเมืองในประเทศปากีสถานและสังคมโลกในช่วงเวลาที่เธอเติบโตขึ้น ผู้อ่านได้รับรู้ความคิดและคารมคมกล้าที่เธอกล่าววิพากษ์วิจารณ์การเมืองและนโยบายของรัฐ รวมทั้งการเมืองระหว่างประเทศ

หลังการรักษาพยาบาลจนหายสนิท เธอและครอบครัวพำนักอยู่ที่ประเทศอังกฤษ ซึ่งเธอจะได้รับการศึกษาจนถึงขั้นสูงสุดอย่างไม่มีอะไรกีดขวาง มาลาลากล่าวเสมอถึงทัศนคติของคนปากีสถานบางส่วนที่ไม่ได้ยกย่องชื่นชมเธอเหมือนสังคมโลก แต่กลับคิดว่าเธอและครอบครัวสร้างความดังเพื่อประโยชน์ของตนเอง นั่นเป็นโจทย์ข้อใหญ่ที่มาลาลาจะต้องแก้ไขได้ ว่าหลังโอกาสแห่งชีวิตที่มีชื่อเสียง มีสถานะมั่นคง มีการศึกษาสูง และมีทุนทรัพย์ เธอจะยังคงรักษา

อุดมการณ์ไว้ได้หรือไม่ แต่ในขณะนี้เธอได้เริ่มสานฝันและดำเนินการกิจแห่งอุดมการณ์ไว้บ้างแล้ว ด้วยการก่อตั้งกองทุนมาลาเพื่อส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กผู้หญิง ทั้งให้ความรู้พื้นฐาน เครื่องมือแนวคิด และเครือข่ายที่จะช่วยให้เด็กหญิงค้นพบตัวเองและสามารถสร้างอนาคตของตนและโลกได้

เรื่องราวของมาลาทำให้เห็นว่าผู้หญิงยังต้องต่อสู้อีกมาก และอีกนาน กว่าพวกเธอจะมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคเท่าเทียมเพศชายอย่างแท้จริง บันไดแห่งการก้าวไปสู่ความหวังและความฝันคือการศึกษา ที่จะเปิดโลกกว้างและเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้แสดงศักยภาพของเธอ ดังที่มาลากล่าวไว้ในสุนทรพจน์ที่สหประชาชาติว่า

“ให้เราได้มีโอกาสหยิบสมุดและปากกาของพวกเรา
ขึ้นมา เพราะพวกมันเป็นอาวุธสำคัญที่พวกเรามี เด็ก ๑ คน
ครู ๑ คน หนังสือ ๑ เล่ม และปากกา ๑ ด้าม สามารถเปลี่ยน
โลกใบนี้ได้ การศึกษาเป็นคำตอบ การศึกษาต้องมาก่อน”

.....

เก้าอี้ว่าง

ทุกคนมีตัวจริงภายใต้หน้ากาก

